

Dec. 1696 i hans Hus, hvorhen hun var flyttet efter Moderens Død under sin Svaghed. Hendes Ejendom gik til Begravelsen, der skede »hæderlig efter Stand og Vilkaar«.

13. Lavrids Arentsen f. 5. Juli 1656, død 14. Febr. 1658.

14. Lavrids Arentsen f. 27. Nov. 1658. Han kaldes ellers Lorens Arentsen Bergen. Siges ved Moderens Død 1696 i 4 Aar at have været Ridefoged paa Færøerne. Senere har han været i Tjeneste paa Bregentved, hvor han 24. Juli 1705 skrev sit Testamente, der bestemte, at han vilde begraves i Ringsted eller Hasle Kirke. Sine Søskende testamenterede han 600 Rdl. og Preben Rasmussen, hvem han kalder sin Broder, sit Sejerværk og en lille Bog. Blandt hans Bøger nævnes Arent Berntsens Secreatkunst. Han døde imidlertid ikke denne Gang, ti 16. Dec. 1707 fik han Eneret paa en »Maskine og firkantet Pumpe« hvormed man kunde hjælpe Skibe, der var komne paa Grund¹⁾.

15. Axel Arentsen f. 3. Sept. 1660, død i Ribe 28. Dec. 1684. Nævnes ved Faderens Død som Studiosus.

16. Johanne Marie f. 17. Nov. 1662. Fik ved kgl. Bevilling 16. Juni 1686 Tilladelse til at være sin egen Værge.

17. Jakob Arentsen f. 23. Febr. 1665. Han døde i Roskilde 17. Febr. 1680 og er begravet i Domkirken²⁾.

Indskrifter fra Rygge Kirke.

Meddelte af Cand. mag. **Mikael Sundt**, med Noter af Archivfuldmægtig **E. A. Thomle**.

1. Paa alterets bagside:

Herunder Hwiiler den ved Jesu blod Helligede og ved Hans Forbøn og Fortieneste Himmel-Salige, Matrone Maren Mortens Daatter Lerche, med sine trende Børn Iver Christian³⁾,

---

¹⁾ Sæl. Registre 17. Nov. 1705 og 16. Dec. 1707.

²⁾ For Henviisning til Familieoptegnelserne takkes Hr. Arkivsekretær C. F. Bricka.

³⁾ Han blev døbt i Moss Kirke 4 Juni 1733. og var formodentlig den »Søn«, der blev begravet sammesteds 19 Juni s. A.

Niels¹⁾ og Maren Leegaard Grawe²⁾. Hun var Fød den 12 Martij paa Ringerige 1708. Hun dode den 5te Maij Paa Rygge Præstegaard 1743³⁾. Dum pario pereo, Sed dum tibi pareo Christe | Caetera Sunt per te regna parata mihi. Christo Nixata Grawescit⁴⁾.

Du Som Bag dette Alter Gaar,
 Dit Offer at frembære,
 Eller bag dette Alter Staar
 Din Bøn til Gud at Giøre,
 Wiid Her er Skiult i Sorten muld
 En Exemplarisk Qwinde,
 Saa Dannis og Saa Dydefuld,
 Som nogen er at Finde,
 En Qwinde udaf Deilighed
 Guds Frygt og Dyd tillige
 Af Sindig Fær og Ydmyghed
 om Hvilcken mand kans sige,
 Wor Bye, wor Boyd, vor Folch og Stad
 Gravskriftet undertegner
 Og Schriwer Her er dette Lagd
 Man Ret for Dyden Regner.
 Paa elfte Aar i Ægteskab
 Hun med sin Husbond lefde
 Sex Born imidlertid Gud gaf
 af Hwilche Doden Rofde
 De tre som her tillige med
 Bag Dette Alter Sower

---

¹⁾ Vel den »Søn«, der begravedes paa Moss 3 October 1735.

²⁾ »Hr. Graves D[atter]« blev begravet paa Moss 12 Juni 1741.

³⁾ Efter sin 1ste Hustrues Død ægtede Grave 27 Mai 1744 paa Moss Christence Plade, Datter af Kjøbmand i Christiania Gregers Jenssøn Plade og Sara Madsdatter. Hun blev døbt i Christiania 30 Decbr. 1697. og døde 7 October 1775 paa Strømsø uden at efterlade sig Børn.

⁴⁾ Formodentlig Initialerne for Christian (Nicolai?) Grave, Sognepræst i Rygge indtil 1745. Han døde 30 Oct. 1763 som titulær Professor og Sognepræst til Eker.

Det syvende blev død ufød
 Dog hisset Herren lower.
 Gack Læser! Sig til Hvem du seer
 De Beene ey maa Røris
 Saa dennem ingen u-roe Scheer
 Før de af Gud iføris
 med Glæde og med Herlighed
 med Liv, med Lys og ære,
 Naar de til Herrens Salighed,
 Schal med ved Dommen være,
 Sig og at hendes Mage Støed
 Her mangen Gang med Bønner
 Som Salved war med Taare-floed,
 om Lyche for toe Sønner ^{xa}
 og til den eene Daatter Kier ^{†e}
 Guds Eegen med Gifts Gawe,
 Hand søgte Herren Her og der,
 til Hand Laae Self i GRAWE.

^{xa} Immanuel Christian Grawe¹⁾

Erich Immanuel Grawe²⁾

^{†e} Helene Dorethea Grawe.

2. *I bispestolen:*

Sogne-Præsternis Nafne fra Reformations Tiiden:

1. Oluf Pedersen³⁾. 2. Peder Andersen⁴⁾. 3. True Pedersen⁵⁾. 4. Lars Christensen⁶⁾. 5. Lars Larsen⁷⁾. 6. Christen

¹⁾ Om ham se Danmarks Adels Aarvog for 1886 S. 358 og Langes Norske Forfatlex. S. 216. I 1775 var han Capellan i Gusdal og ægtede 28 Februar s. A. paa Borregaard i Tune Isabella Christine Stockfleth.

²⁾ Han opholdt sig 1775 i Kjøbenhavn.

³⁾ Skal have været Sognepræst til Rygge fra 1550—1573.

⁴⁾ Sognepræst fra 1573; døde 1614.

⁵⁾ Ordineredes 26 Mai 1603, var i 1614 allerede Provst i Nedre Borgesyssels Provsti og døde 1622 (1629?).

⁶⁾ Ordineredes 1622 til Præst, men aflagde først Ed som Sognepræst til Rygge 20 Marts 1629. Han skal være død 1665, han maa i saa Fald forinden have resigneret, da Lars Larssøn var Sognepræst til Rygge allerede 4 Januar 1663.

⁷⁾ Han var død 1681 og var gift med Margrethe, en Datter af Provst og Sogne

Hendrichsen¹⁾. 7. Ole Aurelian²⁾. 8. Carl Cock³⁾. 9. Ole Wessel⁴⁾. 10. Christian Grawe⁵⁾.

Som i 1744. Har Ladet denne Stoel af ny omgiøre og Stafere. Er efter eegen dobbelt gjorde ansøgning 1745 forfløttet at være tredie Præst udi Christiania

יִתְרָה

Summa meae sortis Deus est custosque fidelis
 Huius ego nutu consilioque regor
 Tolletur me vate Deus super ætheris orbis
 Seu nox est roseo seu micat axe dies.
 Hunc oculis, hunc mente fero sine fine, ruina
 (Hic modo sit dexter) nulla timenda mihi.
 Gestiat ergo mihi mens et cum pectore lingva
 Non deerit tumulo spes animosa Dea.
 Eia agedum! templi dominum laudate ministri
 Elogiis domini convenit ille locus
 Fædera sancta piis deus et mysteria cæli
 pandet et Hic mentes erudit ipse rudes.

C. G.

11. Morten Windelboe⁶⁾. 12. Morten Schøtt⁷⁾. 13. Christen Friis⁸⁾. 14. Martin Carl Meyer⁹⁾. 15. Hans Broderus Eeg¹⁰⁾. 16. Abraham Møller¹¹⁾, 17. Paul F. W. Schnitler,

---

præst til Onse Mogens Pederssøn og Karen Michelsdatter, der efter hans Død 2den Gang ægtede Eftermanden.

- ¹⁾ Christen Henrikssøn Smith blev 12 Marts 1673 Capellan hos Lars Larssøn i Rygge med Ret til at succedere ham i Embedet; ægtede senere Formandens Enke, der i 1631 havde en Datter Hilleborg Lauritsdatter af sit første Ægteskab. Hr. Christen døde 1 April 1696. Hans Søn var formodentlig den Hans Christenssøn Smith, der i 1703 var Capellan i Rygge.
- ²⁾ Oluf Hanssøn Aurelian var i 1701 47 Aar gl. og blev 18 Mai 1695 Sognepræst til Rygge, hvor han døde 13 Mai 1703.
- ³⁾ Carl Nilsen Cock var Sognepræst fra 1703—1724.
- ⁴⁾ Cfr. B. Moe, Tidsskrift for den norske Personalhist., 1ste Række, S. 205 ff.
- ⁵⁾ Sognepræst her fra 1733—1745.
- ⁶⁾ Sognepræst fra 1745—1762.
- ⁷⁾ Sognepræst fra 1762—1765.
- ⁸⁾ Sognepræst fra 1766—1770.
- ⁹⁾ Sognepræst fra 1770—1773.
- ¹⁰⁾ Sognepræst fra 1773—1781; cfr. G. Faye, Bidrag til Hølands Menigheds og Præsters Hist., S. 53.
- ¹¹⁾ Sognepræst fra 1781—1790. Efter hans Død blev Moss By, der tidligere

Sognepræst i Rygge fra 1790 til 1832. 18. Johan Henrik Gude, Sognepræst fra 1833 til 1850¹⁾). 19. Christian Ulrik Sundt, Sognepræst fra 1850 til 1861²⁾). 20. Hans Wille, Sognepræst fra 1863³⁾) til 1877.

3. I skibet, tilvenstre, naar man gaar mod alteret, er en stor plade omtrent 2 alen bred, 3 alen høj. Øverst er malet et vaaben, hvor dog hjelmen er skjult, da pulpituren er bygget over den. Skjoldet er rødt og delt ved en højre skraabjelke i guld; i øverste feltt en grøn kvist med blomst. Under vaabenet staar:

PS. 91. V. 14. 15.

Efterdi Hand haver Lyst til mig Siger Herren, saa vil ieg Hielpe ham ud. Jeg vil ophøie Ham, thi Hand Kiender mit Nafn. Hand maa kalde paa mig, og ieg vil bønføre Hannem, Jeg er hos hannem udi nød, jeg vil udfri Ham, og giøre Hannem til Ære.

Sørge-Tanker

over

Den udi Livet gafnlige for mange og udi Døden Safned af alle, Høiædle og Welbaarne Hr *Paul Braunman*⁴⁾) Deres

havde hørt til Rygge, fraskilt dette Kald og oprettet til et eget Præstegjeld.

¹⁾ Han blev 3 Aug. 1832 udnævnt til Sognepræst til Rygge og 1 Marts 1849 til Sognepræst til Drøbak.

²⁾ Han blev 26 Mai 1849 Sognepræst til Rygge og døde paa Rygge Præstegaard 1 Sept. 1861.

³⁾ Dette Aarstal er galt for 1862. — Nu kunde tilføies: 21. Iver Olaus Widerøe 1877 til 1886. 22. Kristofer Herforth Mangor 1886. Meddelelsen.

⁴⁾ Slægten Braunman eller Brauman antages at være indkommen til Norge fra Slesvig (cfr. L. J. Vogt, Slægten Vogt i gamle Dage, S. 19) med Dominicus Brauman, der 13 Marts 1656 fik Bestalling som Proviantskriver paa Akershus. Han blev senere Proviantforvalter, Land- og Krigscommissarius, Commissions-Commissarius i Christiania og Zahlkommussaire. Han var gift med Sophia Catharina Hübens, der overlevede Manden, med hvem hun havde flere Døtre (cfr. dette Tidsskrift, I. S. 54—55) og én Søn Christian Brauman, Oberkammerjunker Knuths Tjener, der 8 Marts 1692 blev Vicelagmand i Christianssands og Agdesidens Lagdømme med Ret til at succedere Lagmanden der Laurits Anderssøn Undal istedetfor den tidligere Vicelagmand Hans Anderssøn Resen, der led af periodisk Sindssygdøm (Bestallingen blev

Kongl. Maits til Danmarck og Norge Iustice- og Cancellie-Raad, AuctionsDirecteur Sondenfields i Norge, og Sorenskriver over Rygge, Raade, Haabel og Waaler. — Hvis Ligbegiengelse med Christømmelig Solennitet skede den 23 Aug. 1757 udi Rygge Kirke. — Fremtsadt af den der savner en Ven, som skal æres i Stov, der var Elsket af Hiertet, hvorføre Aarsag til Sorg, Enhver lettelig

Maa Wide¹⁾.

Hvo vil strøe Blomster paa den Steen

Hvor under Braunmanns Matte Been

confirmeret 2. December 1699) og da Undal i 1704 afgik ved Døden fulgte Brauman ham i Embedet. Samme Aar fik Brauman under 10 Mai Rang med Landsdommere i Danmark, blev 10 Febr. 1710 Assessor i Overhofretten i Norge og 13 August 1718 Justitsraad. Han efterlod sig følgende 5 Børn: 1) Jens B., der var Eier af Gaarden Boen i Topdal og en formuende Mand. Han eiede flere Skibsparter og Andel i Rygene og Mæsel Bom m. v., hvilket han vistnok for den største Deel havde erholdt med Konen. Han døde paa Boen i Aaret 1752 og efterlod en beholden Formue af noget over 12,000 Rgdrl. Gift i Arendal »privat« (o: hjemme »i Huset«) med Margrethe Ellefsdatter, døbt i Arendals Kirke 20 April 1704, Datter af den rige Handelsmand Ellef Thomæssøn og Margrethe Hansdatter Tysch. Hun overlevede Manden, med hvem hun ingen Børn havde. 2) Christian B., der eiede Gaarden Austad i Skouger, hvor han døde 2 Januar 1737. Han ægtede 1 Juli 1732 (ifølge kgl. Bevilling af 28 Marts s. A. uanset at de vare hinanden i 2det og 3die Led beslægtede) Catharina Krefting, født paa Bærums Jernværk 28 October 1704, † paa Austad 20 December 1771, Datter af Eier af Bærums og Dikkemarks Jernværker Herman (Johanssøn) Krefting og Anna (Poulsdatter) Vogt (hvis Moder Catharina Brauman var Søster af Justitsraad Christian Brauman). I dette Ægteskab havde hun 4 Børn, af hvilke dog alene Sønnen Christian overlevede Faderen. Han var født c. 1734, var Student og eiede efter Forældrene Gaarden Austad, hvor han døde 1815. Hans Datter Christiane Cathrina Brauman døde 17 Oct. 1808 ugift i Christiania, hvor hun havde et Pigeinstitut. 3) Poul B., om hvem se Gravskriften ovenfor. Han døde den 14 August 1757 og ægtede 15 October 1745 i Fredriksstad Magdalena Sophia Henriksen, død paa Moss 3 Januar 1793, Datter af Iver Henriksen paa Lilleby ved Fredriksstad (cfr. dette Tidsskrifts 2 Række, I. S. 126). 4) Eleonore B., gift med Justitsraad og Amtmand over Ringerike, Hallingdøl og Buskerud Just Must, f. c. 1692, Søn af Assistentsraad og Præsident i Christiania Hans Hanssøn Must og 2den Hustru Anne Andersdatter (Simonssøn), der senere ægtede Biskop Hans Munch. 5) Sophie Cathrine B., † paa Bærums Jernværk 18 December 1763; gift 27 December 1732 med Johan (Hermanssøn) Krefting, født paa Bærums Jernværk 21 Juni 1700, † sammesteds 1 Januar 1751, Broder af Christian Braumans Hustru Catharina Krefting.

¹⁾ Morten Wendelboe, Sognepræst i Rygge 1745—1762.]

Henviler udi Priis og Ære?
 Kom Rygge, Waaler, Haabel med
 Ja Raade Sogn er Selv Bereed
     Narcissi Blomster at Frembære.
 Ieg var af idel Klippe taget
 Blandt vilde Dyr ieg var opdraget
     Om Ieg dit Priselige Navn
 Fortie vil Blandt Verdens Slegter
 Selv Avind dette ikke Nægter
     Du havde Øye til mit Gavn.
 Om Graad og Bønner kundet gielde
 Dig Døden aldrig skuldet fælde
     Thi Hvoe der Kiendte dine Daad
 Med mig i Sandhed kunde sige
 Du aldrig nogen vilde svige
     Men var u-mistelig i Raad.
 I Dyb Fornuft, Forstand og Sæder
 I Lærdom og hvad meer der glæder
     Een ædel Siæl, der tiener Gud,
 Sin Konge; Hvad er nu Tilbage
 Joe: Efterladte Egte Mage
     Een Sorrhigfuld Bekymret Brud
 Der Reiser Dig et Hvilested
 En Æres Grav tilligemed
     En Grav der Selv Kand Frit udsige
 at Du var ærlig, Troe og Reen,
 Uret Du stedse gjorde Meen
     Faae Dommere Dig ere Lige
 Lev vel da: Dømt Du er og Bliver,
 Men See! Jeg Troer, en ægte skriver
     Du er Befunden for Guds Ret
 Og ey Fordømt for Gunst og Gave,
 Hvad mere Løn vil Du vel Have,
     Dig Jesus gjorde Alting Læt.

I Lammets Blod du nu er Søled
 vel dig der hasted og ey Nøled
 Til dette Blodig Vaskerstæd,
 Der Blev du Reen til Lammets Trone,
 Der Fik du Ret til Ærens Crone,
 Did hen min Siæl Sig ønsker med.

Mindre personalhistoriske Bidrag.

Ved H. F. Rørdam.

I.

Om nogle til Lysabbel paa Als knyttede Personligheder.

I 1ste Række af dette Tidsskrift (1ste og 2det Bind) har jeg meddelt dels en udførlig Selvbiografi af Præsten *Augustinus Meldal* i Lysabbel, dels Uddrag af hans Søns, *M. R. Meldals* »Kronike fra Lysabbel Sogn«. Derved er min Opmærksomhed bleven henvendt paa nogle Smaastykker, der kunne tjene til at rette og supplere enkelte af Meddelelserne i den sidstnævnte Kronike.

Det første angaar *Jørgen Danielsen*, en Søn af den a. Skr. II, 11 omtalte 2den Præst efter Reformationen i Lysabbel. Sønnen naaede en saa anset Stilling i Kjøbenhavn, at Universitetet ved hans Død hædrede ham med et latinsk Program, af hvilket jeg har uddraget følgende personalhistoriske Efterretninger, der ogsaa kunne tjene til i væsentlig Grad at udfylde, hvad Dr. O. Nielsen har meddelt om denne Mand i sin Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse III, 212—13.

Jørgen Danielsen var født i Lysabbel paa Als, hvor hans Fader, Hr. Daniel Jørgensen, var Præst og Provst. Moderen hed Karen Bjørnsdatter. Da Faderen døde tidlig, kom Sønnen med